

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет соціальних наук та соціальних технологій

Кафедра політології

Бакалаврська робота

Освітній ступінь – бакалавр

**На тему: «ВПЛИВ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ
ВІЙНИ НА СПРИЙНЯТТЯ УКРАЇНИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ»**

Виконав: студентка 4-го року навчання
Спеціальності
052 Політологія
Гордієнко Олександра Ігорівна
Керівник: Чабанна М.В.
Докторка політичних наук, доцентка
Рецензент: Брик О.М.
Ст. викладач каф. психології та
педагогіки НаУКМА, магістр психології
Бакалаврська робота захищена
З оцінкою _____
Секретар ЕК Петрик Т. О.
« » _____ 20__ р.

Київ – 2022 р.

Зміст

Зміст	2
Вступ.....	3
Розділ 1. Міжнародний імідж: український контекст до 24 лютого 2022 року.....	6
1.1. Імідж держави як складова успіху на міжнародній арені.....	6
1.2. Сприйняття України у державах Європейського Союзу в період незалежності ...	9
Висновки розділу	23
Розділ 2. Сприйняття України: нова реальність	25
2.1. Повномасштабна війна як каталізатор змін ставлення до України.....	25
2.2. Зміна образу України серед країн-членів ЄС	28
2.2.1. Роль міграційних процесів.....	31
2.2.2. Зміна перспективи вступу України до Європейського Союзу.....	33
Висновки розділу	37
Висновки.....	38
Список використаної літератури.....	40

Вступ

Актуальність теми дослідження. На сьогодні створення та просування міжнародного іміджу політичних акторів є однією з важливих цілей. Технологічний розвиток, процеси глобалізації сильно вплинули на необхідність уваги до власного образу. На зміну «жорсткій силі» прийшла «м'яка». Сприйняття певної країни так чи інакше сприяє реалізації зовнішньоекономічних і політичних проєктів, адже воно частково детермінує першочергове ставлення інших держав, альянсів та підтримку політичних рішень суспільства цих акторів. Образ країни сьогодні є потужним інструментом для залучення інвестицій, матеріальних надбань, туристичного потенціалу, зовнішньої співпраці, внутрішньої консолідації і загалом посилення власного впливу у світі. Саме тому для розвитку бренду певної країни залучаються чимало коштів, формуються окремі інституції тощо.

Для України також важливий цей вимір зовнішньої політики. За час своєї незалежності вона проходила драматичний шлях: нестабільність, кризи, внутрішньополітичні конфлікти, протести тощо. Здебільшого ці події не сприяли формуванню позитивного образу серед країн-сусідів, а необхідність вирішувати нагальні проблеми суспільства і конфлікт інтересів владної еліти спричиняли низькому рівню залученості до сфери іміджмейкінгу.

Події 2013-2014 років стали визначними для майбутнього України. Так, українське суспільство показало бажання зближення з Європейським Союзом та розрізнення з Російською Федерацією. Тим не менш, попри активізацію інтеграції з ЄС, європейські держави почали «втомлюватися» від України. Кволі реформи, неефективність Мінських домовленостей, тяглість процесу розвитку не сприяли покращенню її сприйняття в країнах-членах Європейського Союзу.

Повномасштабна російсько-українська війна стала серйозною подією, що похитнула увесь світ, а спротив українського народу змусив подивитися інакше на Україну. Попри негативні наслідки (фізичні руйнування, економічні втрати тощо),

вторгнення виявилось часом для сприятливих можливостей для сфери іміджмейкінгу України в міжнародному вимірі. Так, **актуальність** цієї роботи зумовлена сучасними процесами трансформації іміджу під дією повномасштабного воєнного конфлікту на території України. Це є визначним чинником щодо майбутньої співпраці, зовнішньополітичним характером взаємодії тощо. Вікно можливостей, що відкрилося для України через збільшення охоплення засобами масової інформації теми конфлікту, дозволяє вибудовувати нові наративи уявлень про Україну в світі. Саме тому використання повномасштабного вторгнення як позитивного чинника зміни іміджу України на просторі Європейського Союзу є актуальним аспектом дослідження.

Мета роботи полягає у визначенні впливу повномасштабної російсько-української війни на сприйняття України в країнах Європейського Союзу.

Для досягнення цілі визначені такі **завдання**:

- Описати сприйняття України країнами ЄС в історичному розрізі, починаючи з проголошення незалежності в 1991 році;
- З'ясувати еволюцію ставлення ЄС до України у період з 1991 по 2022 роки;
- Виокремити сприйняття України країнами Європейського Союзу після 24 лютого 2022 року;
- З'ясувати, чи стала повномасштабна війна причиною зміни іміджу України серед країн ЄС.

Так як наша робота зосереджується на міжнародному іміджі України, то **об'єктом** роботи є образ України серед держав-членів Європейського Союзу, а **предметом** – зміна сприйняття України країнами Європейського Союзу.

Для написання роботи були використані як загальнонаукові, так і специфічні методи дослідження. У першому розділі був застосований описовий метод для надання загальної характеристики теоретичним роз'ясненням щодо феномену іміджу,

його різновиду, як «м'якої сили» та історичний метод для відображення причинно-наслідкових зв'язків формування образу України у країнах Євросоюзу, його генезис, еволюцію. Далі – компаративістський, адже ми порівнювали зміни ставлення. Також використовувався абстрактно-логічний метод для узагальнення і виведення висновків. Застосування аналізу та синтезу, порівняння та співставлення дослідженої інформації у роботі допомагають вивчити заплановані питання та вирішити завдання курсової роботи, щоб досягнути мети.

Джерельну базу цієї роботи формують чимало ресурсів. Першочергово використовувалися кількісні і якісні дослідження різних центрів (Центр Разумкова, Нова Європа, Freedom house, YES, GFK Ukraine, Transparency International тощо), нормативно-правові акти України (укази Президента, постанови Кабінету Міністрів, інші закони), аналітичні матеріали (від VoxUkraine, Європейської правди, Детектор медіа), актуальні новини (від Hromadske, Української правди) та інші статті, записки, доповіді тощо, а також власні роздуми, висновки на основі прочитаного матеріалу, досвід спілкування з громадянами Європи.

Робота складається з двох розділів, шістьох підрозділів та загалом складає 51 сторінку.

Розділ 1. Міжнародний імідж: український контекст до 24 лютого 2022 року

1.1. Імідж держави як складова успіху на міжнародній арені

Глобалізація та міжнародні відносини – два феномени, що невід’ємно пов’язані один з одним в сучасному світі. Останні завжди були необхідною частиною розвитку держав, їхньої дипломатії та організації. Сьогодні події змінюються настільки стрімко та швидко, що система міжнародних відносин має підлаштовуватися під них, адже всі зв’язані з усіма. Однак, є певні патерни і уявлення про окремі країни, що формують їх загальний образ в системі відносин. Так, кожна держава має вибудовувати свій імідж на міжнародній арені.

Від сприйняття країни в світі залежить успішність її зовнішньої політики, співпраці з іншими акторами (головним чином, економічної), рівень залучення інвестицій та розвиток туризму, а також загальна підтримка (на інформаційному, військовому полі). Імідж країни, орієнтований на зовнішній світ, нерозривно пов’язаний з внутрішніми соціально-економічними перетвореннями. Для того, щоб досліджувати український довід іміджмейкінгу вважаємо за потрібне навести коротку довідку про феномен іміджу як такого.

Слово «імідж» з англійської – образ (image). Воно має латинські корені (imago, imaginem), що означає імітувати¹. Виділяють іміджі різних об’єктів і суб’єктів: людини, товару, фірми, країни тощо. У межах цього дослідження нас цікавить саме образ держави. За Мартіном і Ероглою він визначається як сукупність усіх описів, висновків та інформаційних уявлень про певну країну². Котлер, Хайдер і Рейн формулюють дефініцію іміджу, як суму всіх тих емоційних та естетичних якостей,

¹ image (n.) [Electronic resource] // Online Etymology Dictionary . – Electronic data. – Mode of access: Internet. – doi: <https://www.etymonline.com/word/image>

² Martin, I.M. Measuring a Multi-Dimensional Construct: Country Image» / Martin, I.M., Eroglu, S. // Journal of Business Research, - 1993. - Vol. 28. - pp. 191-210. – 193 p.

таких як досвід, переконання, ідеї, спогади та враження, які людина має від певного місця, країни³.

Українські дослідники поділяють світове трактування іміджу. Так, К. Савон говорить, що імідж – це штучно конструйований або стихійно створений образ, що відображається у свідомості людей та виражається у їх відношенні до нього⁴. О. Чечель виокремлює більш деталізовану інтерпретацію іміджу країни — це комплекс об'єктивних взаємозалежних характеристик державної системи (економічних, географічних, національних, демографічних тощо), що сформувалися в процесі еволюційного розвитку державності як складної багатофакторної підсистеми світового устрою, ефективність взаємодії ланок якої визначає тенденції соціально-економічних, суспільно-політичних, національно-конфесійних та інших процесів. Образ держави — це база, що визначає, яку репутацію має країна у свідомості своїх громадян і світової спільноти в результаті дії або без дієвості тих або інших її суб'єктів, що взаємодіють із зовнішнім світом⁵.

Політичний імідж держави як її образ, що конструюється цілеспрямовано, має, по суті, два основні адресати: суспільство всередині країни та світову спільноту. Цілком очевидно, що кожна держава потребує позитивного політичного іміджу, який сприятиме її соціально-економічному, політичному розвитку й розширенню зв'язків із зовнішнім світом⁶. У сучасному інформаційному світі це максимально важливо, адже, по-перше, є технічна можливість для втілення якісної іміджевої політики, по-друге, є необхідність з огляду на гібридизацію війни і важливість підтримки міжнародних партнерів.

³ Kotler, P. *Marketing Places* / Kotler, P., Haider, D. H., Rein, I.- New York, 1993.

⁴ Савон К. В. Міжнародний імідж України: сучасний стан та перспективи розвитку // *Актуальні проблеми політики*. - 2019. - № 64.- 180-193. – 182 с.

⁵ Чечель О. Ю. Формування іміджу держави на міжнародній арені // *Інвестиції: практика та досвід*. – 2016.-№10.- с.82-86. – 83 с.

⁶ Цит. За: Качинська Н. Політичний імідж держави: структурні та комунікаційні компоненти феномен [електронний ресурс] // *Віче*. - Електронні дані. - 2009. - 3 листопада. - <https://veche.kiev.ua/journal/1738/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

На забезпечення формування образу держави у світовій ретроспективі суттєво впливає нормативно-правова база. Адже саме вона закріплює державні програми, що направлені на створення єдиної політики щодо позитивного іміджу країни. Вони також регулюють відповідальних за розробку, реалізацію, контроль. Держава має створити комплексну систему промоції країни на міжнародному полі, яка втілюватиметься по-різному, але матиме загальну, цілісну мету. Адже, якщо її не буде, імідж формуватиметься хаотично, нерегульовано, що спричиняє ризики некоректного представлення країни у зовнішньому світі.

Можна вважати, що іміджева політика – різновид «м'якої сили», адже саме такий вплив у геополітичному просторі є ефективним у сьогоденних реаліях. Дж. Най – основоположник цієї теорії – наголошує, що «жорстка сила» здійснюється завдяки примусу, а «м'яка сила» – за допомогою власної привабливості. Використання «м'якої сили» дозволяє державі створювати таке сприятливе міжнародне оточення, в якому держава – носій цієї сили – зможе реалізовувати власні інтереси, не вдаючись до прямого, жорсткого силового впливу або до погроз⁷. Тому, сьогодні особливо важливо дбати про бренд держави.

За Г. Даулінгом на формування іміджу країни впливають такі чинники:

- політичний устрій;
- діяльність суспільно-політичних лідерів;
- культура, новини, наукові досягнення;
- імідж торгових марок;
- експорт культурних цінностей;
- спортивні «зірки» та змагання;
- туристи і туристична реклама;
- експорт товарів і послуг;

⁷ Святковська Ю. Ю. «М'яка сила» як інструмент зовнішньої політики держави // Наукові праці. Політологія. – 2017. – Т. 297. - №285. – с. 83-87.- 84 с.

- реклама товарів і послуг⁸.

Саме тому для створення загального образу необхідний всебічний розвиток: як і проведення зовнішніх кампаній, так і внутрішніх перетворень.

Історія міжнародних комунікацій показує, що держав з недостатньо сформованим, негативним чи навіть просто нейтральним іміджем у світовому середовищі, спіткають певні упередження, обмеження та інші перешкоди. Вони стають на заваді для досягнення успіхів у зовнішній політиці, туристичному потенціалі, економічних реалізаціях тощо. Тому імідж країни потребує цілісної та ґрунтовної державної політики для реалізації власних інтересів на міжнародній арені.

1.2. Сприйняття України у державах Європейського Союзу в період незалежності

У ХІХ столітті Карл Берні сказав: «Немає нічого більш постійного, ніж зміни», і з кожним днем ми все частіше в цьому впевнюємося. Адже сучасний світ змінюється з дивовижною швидкістю – технології, які ще вчора здавались чимось нереальним, вже сьогодні стають звичайною частиною життя. Структурно видозмінюються і механізми управління суспільством: створюються нові неявні імперії, у той час як застарілі руйнуються, одна культура інтенсифікується та розповсюджується на весь світ, у той час як інша занепадає. Так, у 1991 році після розпаду Радянського Союзу з'явилися 15 нових незалежних держав, кожна з яких сьогодні має свій шлях розвитку та сприйняття в світі.

За М. Макфолом Україна мала плавний перехід від комунізму, адже розпочала його з балансу сил між представниками старого режиму (*ancien regime*) і новаторами (*challengers*). Це означає, що ні перша, ні друга група не набрали більше 60% відсотків голосів на виборах весною 1990 року⁹, а тому в парламенті (і загалом в державних

⁸ Цит за: Осмоловська А. О. Чинники формування образу країни на міжнародній арені // Політичне життя.-2018.-№2. – с. 80-85.- 81-82 с.

⁹ Michael McFaul. The forth wawe of democracy and dictatorship//World politics. – 2002. - Vol. 54. - №2.- 212-244.- p. 236.

інституціях) мали співіснувати старі лідери КПРС (що, до речі, значно загальмувало розвиток ліберальної демократії в Україні) та реформатори, прибічники національної демократії представники «Народного Руху». При цьому перший президент – колишній комуніст Л. Кравчук – мав балансувати між ними. Якщо порівнювати з випадками в країнах Балтії та Східно-Центральної Європи, коли демократи перемогли переважною більшістю та почали диктувати нові умови демократичної політики для створення стабільних режимів, українська демократія залишалась нестабільною та неконсолідованою¹⁰. Такий розподіл не створив однозначні умови щодо орієнтації на внутрішньо і зовнішньо політичний розвиток України на найближчі роки.

Хоча українське суспільство тиснуло на подальшу демократизацію (що виявлялося у, наприклад, голодуванні студентів у 1990 р.) та відходу від авторитаризму, різких змін не відбулося. Л. Кравчук підтримував незалежність, розбудову українських інститутів, українізацію та представлення України на міжнародній арені, але рішучих дій та становлення її іміджу як майбутньої демократичної країни, які б визначили напрямок розвитку відносин України, не спостерігалось.

Проблема відсутності розуміння, послідовності та однозначності в парламенті призвели до того, що Україна поступово входила у соціально-економічну кризу та протистояння парламенту і президента, а тому основна робота стосувалась внутрішньо-політичних проблем, аніж формування зовнішньої стратегії (хоча зрозуміло, що це два взаємозалежні процеси).

У 1990их роках відбувався активний запуск української незалежної держави, вирішення нагальних проблем та встановлення міжнародних зв'язків з елітами різних країн. Головною метою державних інституцій було здійснення національної самоідентифікації за принципами прийняття законів про валюту, державну символіку, кордон, врешті-решт Конституції. Ініціативи Заходу до співпраці з Україною також не

¹⁰ Michael McFaul. The forth wave of democracy and dictatorship//World politics. – 2002. - Vol. 54. - №2.- 212-244.- p. 236.

спостерігалось, окрім тощо, що стосувалось теми ядерного розбросення. У результаті, після укладення Будапештського меморандуму інтерес до комунікації і зовсім майже зник.

Перші кроки до державного регулювання формування позитивного іміджу України для міжнародної спільноти почались лише з 2001 року, коли Л. Кучма випустив Указ Президента «Про Національну програму «Закордонне українство» на період до 2005 року» та з 2003 року з прийняттям Кабінетом Міністрів України «Державної програми забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003—2006 рр.»¹¹. Ці два положення контролювались переважно Міністерством закордонних справ, але до його розробки та втілення були залучені Міністерства освіти і науки, Міністерство культури і мистецтв та інші, що розпорошувало ці програми. Дефіцит фінансів також спричинив ліквідацію структурного підрозділу МЗС, що спеціалізовано займався міжнародним іміджем України¹². Низька ефективність, неузгоджена робота та відсутність належного стимулювання й контролю з боку інших державних інституцій та громадянського суспільства – причини, що стали перешкодами для успішних результатів.

Важливо зазначити, що міжнародний імідж також формується через представлення результатів соціологічних досліджень вимірювання різних індексів, наприклад, демократії, сприйняття корупції, глобальний інноваційний індекс, індекс недієздатності країн тощо. Їх активний розвиток почався з другої половини 2000их з удосконаленням технологій і можливостей проводити дослідження. Однак, є і ті, що існували раніше, але або не були настільки розповсюдженими, або не включали Україну. Тому знання європейських країн про Україну у перші 10-12 років незалежності формувалися хаотично під дією окремих медіа та прес-служб, а не за

¹¹ Про затвердження Державної програми забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003-2006 роки : Постанова Каб. Міністрів України від 15.10.2003 р. № 1609 : станом на 15 лют. 2006 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1609-2003-%D0%BF#Text>- Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).

¹² Богуш Д. Майбутнє іміджу України [електронний ресурс] // Українська правда. - Електронні дані. - 2007. – 5 листопада. - <https://www.pravda.com.ua/articles/2007/11/5/3313557/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).

рахунок стабільного втілення державної програми, тісної співпраці українських та європейських медіа чи міжнародних рейтингів.

Можна припустити, що європейці взагалі не володіли інформацією про Україну, окрім того, що це нова держава на сході Європи, яка утворилась внаслідок розпаду Радянського Союзу. Більшість респондентів дослідження, яке проводилось у Німеччині наголошували на тому, що Україна для них спочатку була «білим аркушем», який швидко перетворювався на «різнобарвне полотно»¹³. Саме тому нейтральне ставлення 1990-их – початку 2000-их було родючим ґрунтом для його перетворення на позитивне за умови систематичної роботи державних органів, однак внутрішньо-політичні проблеми ставали на заваді активно займатися цим питанням.

Відставка Л. Кучми та вибори нового президента вилилась у масові мирні протести, відомі як Помаранчева революція. Ненасильницькі акції промайнули по всій країні під помаранчевими прапорами на підтримку В. Ющенка та блокуванню результатів сфальсифікованих виборів 2004 року. Протестний рух візуалізував прагнення суспільства до функціонування держави за принципами демократії та сприяв процедурі перевиборів. Результатом цього став прихід до влади прозахідного політика В. Ющенка зі значним рівнем підтримки, що покладали надії на досконале реформування системи. Так почалась кампанія щодо вступу у ЄС, отримання Томосу для України, була розгорнута діяльність щодо визнання Голодомору 1932-1933 років геноцидом українського народу. І за часів прем'єрства, і за часів президентства Ющенко проводив вдалу економічну політику, однак, провести обіцяні докорінні реформи не вдалось.

¹³ Україна очима Німеччини. [електронний ресурс] //Кер. А. фон Шуманн. - Електронні дані. - 2018. - <https://www.giz.de/en/downloads/Ukrayina-ochima-Nimechchini-.pdf> - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).

Скликання V Верховної Ради 2006 року мало потужну коаліцію з Партії регіонів, Комуністичної і Соціалістичної партій, яка налічувала разом 240 депутатів¹⁴, що стало причиною гострої політичної кризи. Президент України має право достроково припинити повноваження Верховної Ради України, чим і скористався В. Ющенко¹⁵. Він став першим президентом, який розпустив парламент. Дострокові вибори дали змогу сформувати коаліцію з Блоку Юлії Тимошенко та «Нашої України – Народної самооборони» для керування державою, однак вона проіснувала недовго через боротьбу за владу всередині неї та конфліктом прем'єр-міністерки і президента.

Події в Україні 2004-2005 років стали активно обговорюваними на Заході. Оскільки сотні тисяч українців вийшли на вулиці, щоб захистити своє право на чесні та вільні вибори на тлі масових фальсифікацій, ані Віктор Ющенко, ані будь-який інший лідер опозиції не передбачували, що ці події супроводжуватимуться таким інтенсивним і тривалим інтересом з боку західних політичних еліт та ЗМІ. Насправді, не опозиція, а пристрасть і хоробрість самого українського суспільства втілювати своє прагнення до демократії зачепила нерви жителів Заходу. Це змусило змінити їх уявлення про Україну з «втраченої країни» чи «заднього двору Росії» на те, що Україну можна справді віднести до європейської держави. Амбіції держави щодо приєднання до блоку країн Заходу були чітко виражені в Помаранчевій революції, про що свідчить готовність людей захищати свої права, принципи та основні цінності для євроатлантичної спільноти¹⁶.

Таким чином, першим суттєвим поштовхом до формування окремого бренду «Україна» на світовій арені відбувся саме в 2004-2005 роках за допомогою відповіді

¹⁴ Протокол центральної виборчої комісії про результати виборів народних депутатів України [електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. - Електронні дані. – 2006. - https://cvk.gov.ua/vibory_category/vibori-narodnih-deputativ-ukraini/vibori-narodnih-deputativ-ukraini-26-bereznya-2006-roku.html - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).

¹⁵ Указ Президента України № 264/2007. Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України. - Президент України: Віктор Ющенко. 2007 р. - <https://web.archive.org/web/20070405190057/http://www.president.gov.ua/documents/5961.html> - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022)

¹⁶ Sushko O. The international implications of ukraine's orange revolution / Oleksandr Sushko // Program on new approaches to russian security. – 2004. - p. 1–6.

громадянського суспільства. Однак з кінця 2005 року через розкол та конфлікт у помаранчевій команді, перманентна політична нестабільність, прорахунки в державному управлінні та слабкість державної політики почали негативно впливати на міжнародний імідж України¹⁷. Відбулась Ukraine fatigue – втома від України¹⁸.

І хоча після закінчення терміну дії Державної програми 2003-2006 років, були підготовлені нові документи для спроби систематично проводити іміджеву політику (наприклад, Концепції Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на 2008-2011 роки, Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року (з 2009)), між закінченням однієї державної програми та прийняттям іншої існували часові лакуни, що свідчить про дискретність та не координованість державної політики¹⁹. Так, знов через провал внутрішньо-політичної ситуації неможливо було активно скористатися вікном можливостей для закріплення певних уявлень та позитивних стереотипів про Україну.

З 2010 року політична та економічна ситуація в Україні почала погіршуватися, з чим, як наслідок, негативно змінювався міжнародний імідж. На президентських виборах 2010 року переміг проросійський кандидат В. Янукович, а після парламентських виборів 2012 року була сформована більшість у парламенті на чолі з його партією «Партія регіонів»²⁰. Так після демократичних виборів відбулась хвиля авторитаризму, за якої виникнула монополізація влади, яка була закріплена у руках так званої «Сім'ї», курс на НАТО та Євроінтеграцію був призупинений на користь

¹⁷ Кулеба О. В. Періодизація процесу формування та становлення іміджу України / Олексій Володимирович Кулеба. // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – №4. – С. 146–149.

¹⁸ Wilson A. Ukraine decides. [Electronic resource] // European Council on Foreign Relations. – Electronic data. – 13 January 2010. Mode of access: Internet. doi: https://ecfr.eu/article/commentary_ukraine_decides/ – Title from the screen (viewed 20.05.2022).

¹⁹ Бухтатий О. Нормативно-правові аспекти інституційних засад формування міжнародного позитивного іміджу України / Олександр Бухтатий, Олександр Радченко // Філософія. Humanitarium. - 2017. – Т. 39. -№3. – с.7-18. – 11 с.

²⁰ Вибори-2012. Результати голосування. [електронний ресурс] // Українська правда. - Електронні дані. - 2012. – 29 жовтня. - <https://www.pravda.com.ua/articles/2012/10/29/6975859/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).

зближення з Росією, неформальні інститути – кумівство, корупція – були широко розповсюджені, здійснювалися репресії проти опозиції, політичні розправи тощо.

Хоча у 2011 році Міністерство закордонних справ представило стратегію позиціонування України за кордоном, мета якої було сформувати позитивний імідж країни, підвищити її туристичну та інвестиційну привабливість²¹, вона мала лише фасадну роль з огляду на внутрішньо-політичні проблеми та низьку фінансову спроможність (8 млн доларів; у 2005 році бюджет іміджевої політики складав 20 млн доларів, у 2008 році – 16 млн доларів. Для порівняння у 2008 році російська компанія «Газпром» на свій піар витратила 140 млн доларів²²²³).

Однак, у 2012 році на Україну чекала визначна подія – Євро 2012, яка при ефективному виконанні мала позитивно вплинути на думку європейців про Україну. Унікальна можливість проведення футбольного чемпіонату разом з Польщею дозволила привернути увагу на країну в Східній Європі та частково змінити про неї уявлення, наприклад, що вона здатна проводити такі відповідальні й інтернаціональні події.

В день проведення чемпіонату український кордон перетнуло 360 тис. осіб, та протягом його проведення Україну відвідало 8,3 млн. осіб²⁴, що подарувало відвідувачам власний чуттєвий досвід на заміну віртуального. На замовлення Інституту світової політики GFK Ukraine проводив соціологічне дослідження серед іноземців, що приїхали на чемпіонат в Україну. За даними опитування 2011 р., близько 64% опитаних європейців ніколи не цікавилися Україною. При цьому лише половина

²¹ Рекламувати Україну за кордоном будуть Гарніюня і Спритко. [електронний ресурс] // Український тиждень - Електронні дані. - 2011. - 25 березня. - <https://tyzhden.ua/News/19425> - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).

²² Теряем стоимость страны. [електронний ресурс] // УкрРудПром – деловые новости Украины: металлургия, экономика, промышленность. - Електронні дані. - 2010. - 22 лютого. - https://ukrrudprom.com/digest/Teryaem_stoimost_strani.html?print - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).

²³ На пиар Украины тратят в 17 раз меньше, чем на пиар «Газпрома». [електронний ресурс] // Центр журналистских расследований. - Електронні дані. - 2011. - 24 серпня. - <https://investigator.org.ua/news/17495/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).

²⁴ Дроздовський Я. П Проблеми формування і розвитку бренду України на міжнародній арені // Науковий вісник Ужгородського національного університету.- 2018.- № 22.- с. 106–109. – 107 с.

респондентів назвала Україну європейською державою, а три чверті опитаних і зовсім вважали, що їхати сюди небезпечно. Однак після порівняння того, що вони бачили на телевізійних екранах і в реальності, 52,25% європейців змінили свою думку про Україну у кращий бік²⁵. Хоча з подією було чимало проблем (звинувачення у корупційних схемах, расистських розбірках тощо), українська сторона змогла гідно проявити себе.

Разом з успішною подією міжнародного характеру внутрішньо-політична ситуація погіршувалась. У 2013 році уряд Януковича призупиняє переговори про торгівлю та асоціацію з ЄС, а 17 грудня між В.Путіним і В.Януковичем досягнуті домовленості про реалізацію другого, економічного етапу «Харківських угод», що передбачали інтеграцію енергетичної, фінансової, оборонно-промислової, авіаційно-космічної сфер України та РФ і початок підготовки до приєднання України до Митного союзу²⁶, що стало початком багатомісячних масових мітингів. Спроби тогочасного президента поховати досягнення Помаранчевої революції допомогли розпалити повстання 2014 року, яке безпосередньо призвело до його падіння²⁷.

Події грудня 2013-лютого 2014 рр. стали переломним моментом в історії української незалежності. Після заяви В. Януковича про замороження зв'язків з ЄС велика кількість українців вийшли на протест. Упродовж двох місяців на головній площі Майдану в Києві тривали переважно мирні демонстрації. Однак, вони стали насильницькими після того, як уряд намагався розігнати протестувальників силовими методами, в результаті чого загинуло більше сотні людей. Після інтенсифікації обурення суспільства, тогочасний президент втік з країни. Виконуючий обов'язки

²⁵ Цит. за: Семченко О. «М'яка сила» держави як потенціал іміджу України. / Олександр Семченко // Інформаційне суспільство, політичний менеджмент. - 2012. - № 4-5. - с. 265–272. – 271 с.

²⁶ Україна: 30 років на європейському шляху / Ю.Якименко [та ін.]; Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, — К.: Заповіт, 2021, — 392 с.- 320 с.

²⁷ Dickinson P. How Ukraine's Orange Revolution shaped twenty-first century geopolitics [Electronic resource] // Atlantic Council's UkraineAlert. – Electronic data. – 22 November 2020. – Mode of access: Internet. – doi: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/how-ukraines-orange-revolution-shaped-twenty-first-century-geopolitics/> – Title from the screen (viewed 25.05.2022).

президента України та виконуючий обов'язки прем'єр-міністра чітко дали зрозуміти західному світу, що головним пріоритетом буде наближення України до Європи²⁸. Революційне перезавантаження подальшого розвитку української держави, відкрило вікно можливостей і для зміни сприйняття за межами країни.

Протестний рух, зовнішня агресія Росії (анексування Криму, ресурсна підтримка сепаратистів в Донецькій і Луганській областях для проголошення незалежності) та бажання країн цивілізованого світу допомогти в боротьбі за унітарність України і стабілізацію внутрішньої ситуації сприяли формуванню образу держави, яка бореться за демократичні процеси та є частиною європейської спільноти. Оновлення парламенту на 65%²⁹ та запуск реформ (освітньої, медичної, антикорупційної, реформи децентралізації тощо) також сприяли інтеграційним перетворенням з країнами Європейського Союзу і покращенню іміджу України в світовій спільноті.

З урахуванням необхідності співпраці з західним світом, Україна мала поліпшувати свій імідж. Для цього було створено інституції, що мали забезпечувати реалізацію іміджевих, культурних та інформаційних проектів України за кордоном: Міністерство інформаційної політики, Управління публічної дипломатії, «Український інститут». У 2015 році було також створено сайт Укрінформ – це єдине національне інформаційне агентство України, джерело інформації про політичне, економічне, соціальне, наукове, культурне, суспільне життя в Україні та за кордоном. Кореспонденти агентства працюють у кожному регіоні України та в 10 країнах світу: США, Канаді, Німеччині, Франції, Австрії, Бельгії, Нідерландах, Польщі, Латвії, Туреччині³⁰.

²⁸ A historical timeline of post-independence Ukraine. [Electronic resource] // PBS NewsHour. – Electronic data. – 22 February 2022. – Mode of access: Internet. – doi: URL: <https://www.pbs.org/newshour/world/a-historical-timeline-of-post-independence-ukraine> – Title from the screen (viewed 25.05.2022).

²⁹ Крименюк О., Отт М. Від початку часів: якими були вісім скликань Верховної Ради? [електронний ресурс] // VoxUkraine. - Електронні дані. – 2019. – 29 серпня. - <https://voxukraine.org/uk/spravi-davno-i-ne-duzhe-minulih-dniv/> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).

³⁰ Про нас. [електронний ресурс] // Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. - Електронні дані. - https://www.ukrinform.ua/info/about_agency.html - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).

Також були затверджені Концепція популяризації України у світі, Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» та єдиний бренд України UKRAINE NOW, що стало наймасштабнішою міжнародною маркетинговою кампанією українського уряду. Також у 2014 році був відкритий український телеканал Ukraine today, що розповсюджував інформацію для країн Європи. Однак, через низькі рейтинги та недостатнє фінансування у 2017 році його вирішили закрити³¹.

Не менший внесок у розбудову публічної та культурної дипломатії робиться за сприянням НУО – Українського кризового медіа-центру, Ради зовнішньої політики «Українська призма», Internews Ukraine, мережі організацій закордонних українців Razom for Ukraine, Promote Ukraine тощо. Позитивна практика співпраці з неурядовими інституціями мала результатом також започаткування у 2015 році платформи для взаємодії всіх зацікавлених сторін для просування українського культурного продукту у світі — Форуму культурної дипломатії України.³²

Однак, спроб інституційного ізоформізму не вистачило для стабілізації, закріплення позитивних уявлень утримання питання війни на Донбасі, анексії Криму і загалом теми України на порядку денному. Висвітлення подій в Україні іноземними ЗМІ поступово зменшувалось та змінювалась їхня риторика. Видання та окремі журналісти частіше писали про невдалі спроби реформ, корупцію та скандали за участю українських чиновників, аніж про успіхи або війну в Україні, адже вона сприймалась радше, як локальний конфлікт, а не глобальний. Образ жертви частково забезпечував міжнародною підтримкою, однак цього вже не було достатньо: потребувалось створення позитивних фреймів сприйняття України. Так, у матеріалі до другої річниці Євромайдану журналісти Financial Times констатували, що

³¹ Медиагруппа Коломойского закрывает Ukraine Today [електронний ресурс] // Українська правда. - Електронні дані. - 2016. – 27 грудня. - <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2016/12/27/7131020/> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).

³² Максак Г. Просування іміджу України за кордоном [електронний ресурс] // Портал зовнішньої політики України . - Електронні дані. - 2015. – <http://fpp.com.ua/topic/prosuvannya-imidzhu-ukrayiny-za-kordonom/> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).

прагнення до змін, які дали поштовх революції, досі не втілилися в життя³³. З розчаруванням збільшувалась і «втома від України», як було у 2005 році. Результатом чого стало зменшення асоціацій України з війною (у 2015 році – 49%, у 2020 – лише 12%)³⁴.

Окрім внутрішніх невдач, на втрату позитивних здобутків на міжнародній арені впливають і зовнішні атаки. Інтернет став новим «тактичним полем» конфронтації, що змішується з пропагандою, дезінформацією і фейковими новинами – це нова зброя, яку активно використовують для ведення війни. Інформаційна кампанія Росії для дискредитації України на міжнародній арені має свої результати, попри те, що у 2015 році експерти не визнавали достовірними інтерпретацію російськими ЗМІ подій в Україні³⁵. Однак, за 8 років війни російська сторона чимало зробила для спаплюження іміджу України та збільшення власних прибічників у Європі. Глава представництва Європейського Союзу в Україні Г'юг Мінгареллі заявляв: «Одним із викликів (безпеці України) є кампанія з дезінформації, яка була проведена і яка, на мою думку, значно ослабила Україну»³⁶.

Останні 5 років активно проводяться дослідження серед різних країн (США, Японія, Туреччина, Німеччина, Франція тощо) щодо їх сприйняття України, її місця на міжнародній арені, організаціях та загальних образів. У 2020 році на базі Українського інституту був втілений комплексний проєкт, який вперше досліджував ставлення та очікування іноземних аудиторій до України, її культури та можливостей

³³ Толокольнікова К. 2015 рік: як змінився імідж України в іноземних ЗМІ [електронний ресурс] // Детектор Медіа. - Електронні дані. - 2015. – 28 грудня. - <https://ms.detector.media/media-i-vlada/post/15425/2015-12-28-2015-rik-yak-zminyvsya-imidzh-ukrainy-v-inozemnykh-zmi/> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).

³⁴ Як сприймають Україну в країнах ЄС? [електронний ресурс] // Центр «Нова Європа». - Електронні дані. - 2020. - http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/What-is-Ukraine-s-perception-in-the-EU_ukr_web.pdf - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).

³⁵ Толокольнікова К. 2015 рік: як змінився імідж України в іноземних ЗМІ [електронний ресурс] // Детектор Медіа. - Електронні дані. - 2015. – 28 грудня. - <https://ms.detector.media/media-i-vlada/post/15425/2015-12-28-2015-rik-yak-zminyvsya-imidzh-ukrainy-v-inozemnykh-zmi/> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).

³⁶ Мінгареллі: Дезінформація негативно вплинула на імідж України в Європі [електронний ресурс] // Interfax Ukraine. - Електронні дані. - 2018. – 16 січня. - <https://ua.interfax.com.ua/news/political/477090.html> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).

співпраці, їхню обізнаність із сучасною культурою і культурною спадщиною України³⁷. Загалом було виокремлено низьку обізнаність серед пересічних громадян, яка супроводжувалась стереотипними сприйняттями України та симпліфікацією образів. Асоціативний ряд рухається від негативних інтерпретацій (Крим, олігархи, криза, корупція, війна, бідність) до нейтральних чи позитивних (Андрій Шевченко, брати Кличко, українська кухня, свобода, боротьба за незалежність).

Поступово Україна виходила з російськоцентричного дискурсу та почала сприйматися як окрема міжнародна одиниця, а не «частина Росії». Чітке розуміння «інакшості» почало формуватися після героїзації Майдану та подій 2014 року. Саме тоді імідж почав набувати позитивних якостей для країн Європейського Союзу, адже Україна відокремлювалась від «пострадянського» образу та продукувала скоріше європейські наративи (бажання демократії, свободи тощо). Опитування показують, що у 2015 році Україну асоціювали з Росією 18,1% громадян ЄС. У 2022 році кількість зменшилась до 1% (дослідження проводили в січні). Ще у 2020 році опитування щодо ставлення кількох європейських держав (Франції, Німеччини, Італії та Польщі) показало, що пропаганда російських наративів про Україну виявилася неефективними. Лише 0.8% респондентів вважають, що українці ведуть громадянську війну, а кількість тих, хто вважає Україну екстремістською/фашистською країною, становить менше 0.2%³⁸.

Відносно новою асоціацією країн Європейської спільноти з Україною є проблема міграції. У 2015 році кількість подібних асоціацій була незначною. У 2020 році це третя за популярністю асоціація з Україною (її згадують 10.3% опитуваних)³⁹. Однак, за останні два роки кількість респондентів, що згадували міграцію в контексті України

³⁷ Дослідження сприйняття України за кордоном [електронний ресурс] // Український інститут. - Електронні дані. - 2020. - <https://ukr-ins.tilda.ws/ukraine-abroad-research#rec321922949> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).

³⁸ Як сприймають Україну в країнах ЄС? [електронний ресурс] // Центр «Нова Європа». - Електронні дані. - 2020. - http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/What-is-Ukraine-s-perception-in-the-EU_ukr_web.pdf - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).

³⁹ Там само.

збільшилась п'ятикратно (55%, за даними центру Разумкова)⁴⁰, що створює новий виклик для формування іміджевої стратегії України.

Сприйняття України є неоднорідним та хаотичним. Частіше фахове середовище налаштоване скоріше позитивно, аніж негативно та більше володіє інформацією про країну, у той час як суспільство здобуває відомості переважно зі ЗМІ, а тому ставлення залежить від порядку денного окремого медіа та подачі. Асоціації також можуть відрізнятись в залежності від особистого, чуттєвого досвіду іноземців через безпосередній контакт з Україною (туризм, спілкування з українцями тощо). Респонденти відмічали як конкретні події, що асоціюються з Україною (Голодомор, катастрофа на Чорнобильській АЕС, Помаранчева революція, Євро-2012, Революція гідності, Євробачення, російська агресія), так і загальні поняття (корупція, боротьба за свободу, бідність, нестабільність, міграція).

Різкі, знакові події створюють сплеск зацікавленості Україною, однак такі хвилі досить швидко вщухають та не закріплюються у колективній пам'яті. У той час як загальні наративи легко вкорінюються і залишаються сталими довгий час. На це також впливають міжнародні рейтинги. Ми вже говорили про це частково на початку розділу. Особливо популярними вони стали у 2010их роках, а презентація їхніх результатів навішує ярлики на ту чи іншу країну в залежності від категорії. Так, чому Україна асоціюється з корупцією? За даними Transparency International в Індексі сприйняття корупції станом на 2021 рік Україна посідає 122 місце (32/100) з 180 країн. З 1998 року цей показник сильно не змінився (28/100). Щорічні невтішні результати зафіксували статус України, як корумпованої⁴¹. З нестабільністю? Англomовний журнал «The Economist» у межах дослідження щорічного індексу демократії

⁴⁰ Білявський М. Зміна ставлення європейських держав до України [електронний ресурс] // Разумков Центр . - Електронні дані. - 2022. - 5 квітня. - <https://razumkov.org.ua/statti/zmina-stavlennia-ievropeiskykh-derzhav-do-ukrainy> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).

⁴¹ Corruption Perceptions Index, Ukraine [Electronic resource] // Transparency International . - Electronic data. -2022. - Mode of access: Internet. - doi: <https://www.transparency.org/en/cpi/2012/index/ukr> - Title from the screen (viewed 26.05.2022).

відносить Україну до розряду гібридних режимів. Починаючи з 2006 і до 2010 рр Україну була у списку дефектних демократій (flawed democracy), проте після приходу до влади президента В. Януковича ситуація почала суттєво змінюватись через авторитарне спрямування влади через що до сих пір не може перетнути демократичну межу. Еволюцію змін можна подивитися у додатку 1⁴².

Додаток 1.

Рік	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Індекс	6.94	6.94	6.30	5.94	5.91	5.84	5.42	5.70	5.70	5.69	5.69	5.90	5.81	5.57

З такою позицією згодні і дослідники з Freedom House, адже в їх рейтингу Україна займає позицію Транзитивної країни або країни з гібридним режимом, маючи 39 балів зі 100⁴³. За ступенем свободи вважається частково вільною 61/100⁴⁴ за глобальним показником та 62/100 за рівнем свободи інтернету⁴⁵.

Таким чином, висновки значущих дослідних центрів формують певний погляд, що тягнуть за собою асоціативні властивості (якщо гібридний режим, то країна нестабільна, на межі авторитаризму і демократії, олігархічна тощо). Це, у свою чергу, (не)сприяє співпраці між країнами та підтримкою суспільства політики уряду.

⁴² Democracy Index 2021 The China challenge [Electronic resource] // The Economist Intelligence Unit Limited. – Electronic data. – 2022. – Mode of access: Internet. – doi: https://www.stockwatch.com.cy/sites/default/files/news-downloads/feb11_2022_eiu-democracy-index-2021.pdf – Title from the screen (viewed 26.05.2022).

⁴³ Democracy Scores [Electronic resource] // Freedom House. – Electronic data. – 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://freedomhouse.org/countries/nations-transit/scores> – Title from the screen (viewed 26.05.2022).

⁴⁴ Global Freedom Scores [Electronic resource] // Freedom House. – Electronic data. – 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores> – Title from the screen (viewed 26.05.2022).

⁴⁵ Internet Freedom Scores [Electronic resource] // Freedom House. – Electronic data. – 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://freedomhouse.org/countries/freedom-net/scores> – Title from the screen (viewed 26.05.2022).

Висновки розділу

З огляду на вище сказане можна сказати, що процес іміджмейкінгу України був непослідовним, хаотичним і формувався здебільшого під дією значних випадкових подій. На початку незалежного шляху Україна не мала закріплених і усталених характеристик у країнах ЄС. Це заклало вигідні умови для створення власного образу для західних партнерів. Однак, невизначеність політичної еліти щодо зовнішнього вектору розвитку України на міжнародній арені та внутрішні соціально-економічні негаразди, зокрема непослідовність реформ, призвели до продукування точкових, іноді хибних фрагментів іміджу та закріплення негативних асоціацій про життя в Україні (корупція, бідність тощо).

Державні програми формування позитивного міжнародного іміджу України не були вчасно затвердженими, досконалыми і, як наслідок, виконаними. До 2014 року державна політика щодо сприйняття України в світі характеризувалась як фрагментарна і уривчаста. Постійний брак ресурсів (кадровий, фінансовий тощо), низький рівень координації та контролю, зацікавленість основних державних акторів у внутрішньо-політичній боротьбі і власних вигодах перешкоджав сталому розвитку позитивного бренду «Україна» у країнах Європейського Союзу. У результаті виникнула недостатня інтеграція України в інформаційний простір зарубіжних країн та представлення її інтересів, що мало негативний вплив на подальшу взаємодію (наприклад, відсутність диференціації України від Росії).

Основні асоціації з образом України стосуються здебільшого трьох підгруп: значні суспільні події (катастрофа на Чорнобильській АЕС, Помаранчева революція, Революція гідності, окупація Криму, російська агресія), сфера культури і спорту (Євро-2012, Євробачення, А. Шевченко, брати Кличко, українська кухня) та загальні філософські категорії (бідність, боротьба за свободу, корупція, демократизація, нестабільність). Важливо зазначити, що Україна набула остаточної суб'єктності на міжнародній інформаційній арені після подій на Майдані 2013-2014 років та почала

виокремлювати власний, «інакший» образ. З чого можна зробити висновок, що на зміну сприйняття найбільше впливає саме перша група подій.

Починаючи з 2014 року були зроблені значні кроки для інформаційного забезпечення країн Європейського Союзу про події в Україні, однак знову внутрішні політично-економічні обставини і негативна пропаганда збоку Російської Федерації перешкоджали формуванню позитивного іміджу без апелювання до образу жертви. Промоція України за кордоном залежить від систематичної роботи як в середині країни, так і за її межами.

Розділ 2. Сприйняття України: нова реальність

2.1. Повномасштабна війна як каталізатор змін ставлення до України

24 лютого 2022 року багато українців прокинулися близько 5 ранку від вибухів. Про звуки бомб, снарядів і пострілів жителі українських міст, зокрема Києва, Харкова, Житомира, Одеси, Бердянська, Маріуполя, Борисполя, почали писати у своїх соціальних мережах, супроводжуючи відео- і фотоматеріалами. Російська військова техніка вторглася на територію України вздовж російського, білоруського кордонів, а також зі сторони окупованого Криму. Так, почалися бої на Київщині, Чернігівщині, Сумщині, Харківщині, Херсонщині, згодом на Запоріжчині та продовжилися на Донеччині та Луганщині.

Про загрозу серйозних воєнних дій почали повідомляти ще з листопада 2021 року, коли Росія поступово стягувала свої війська до кордону на півночі України. Далі, у грудні, В. Путін вперше в ультимативній формі озвучив вимогу до США та НАТО не приймати до Північноатлантичного альянсу Україну та інші пострадянські країни, а також не надавати їм військової допомоги. На що альянс відповів відмовою⁴⁶. Нарощування військ та зростання напруги між Росією та Заходом. 28 січня президент РФ заявив, що Захід проігнорував «фундаментальні занепокоєння Росії» щодо розширення НАТО і має «системи ударної зброї поблизу кордонів Росії»⁴⁷. Продовжувалися маневри у дислокації і транспортуванні військової техніки. Поступово європейські країни закликали послів та своїх громадян повертатися до своєї країни.

Після засідання Радбезу Росії 21 лютого, де обговорювали звернення Держдуми (два проекти: від Комуністичної партії та від «Єдиної Росії») до президента щодо

⁴⁶ Гончаренко Р. Росія проти України. Як дійшло до великої війни перспектива [електронний ресурс] // Deutsche Welle (DW). - Електронні дані. - 2022. – 28 лютого. - <https://p.dw.com/p/441qO> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).

⁴⁷ Soldiers, Separatists, Sanctions: A Timeline Of The Russia-Ukraine Crisis [Electronic resource] // NDTV. – Electronic data. – 24 February 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://web.archive.org/web/20220225020037/https://www.ndtv.com/world-news/soldiers-separatists-sanctions-a-timeline-of-the-russia-ukraine-crisis-2782377> – Title from the screen (viewed 01.06.2022).

визнання «Л/ДНР», Путін визнав самопроголошені «республіки». Услід за цим депутати Державної думи 22 лютого одноставно ратифікували договори «про дружбу, співпрацю та взаємну допомогу» з «ДНР» і «ЛНР»⁴⁸. Це означало вихід Росії з Мінського переговорного процесу та можливості офіційно ввести свої війська на територію Донецької та Луганської областей для «підтримки миру».

О 4 ранку 24 лютого президент Росії Володимир Путін виступив з екстремим зверненням до росіян та заявив про початок «спеціальної військової операції» для «денацифікації та демілітаризації України»⁴⁹. Відбулась серйозна ескалація війни на Донбасі, яка триває з 2014 року. Розпочалась повномасштабна російсько-українська війна.

Ця новина і пов'язані з нею матеріали почали розповсюджуватися на весь світ. Маючи велику геополітичну вагу, Україна стала темою №1 для обговорення, особливо в країнах Європи та Америки. Перший тиждень війни супроводжувався колосальною кількістю взаємодій у соціальних мережах (вподобайок, коментарів, поширення) з новинними статтями, опублікованими про Україну – 109 мільйонів⁵⁰. Сполучені Штати, країни Європи та Великобританія запровадили найсуворіші фінансові санкції проти Росії після першої хвилі вторгнення, і відтоді лише розширили їх. Починаючи з 26 лютого Сполучені Штати та європейські країни домовилися блокувати російським банкам SWIFT, глобальну систему обміну повідомленнями, яка по суті не дозволить цим установам здійснювати будь-які глобальні транзакції, – покарання,

⁴⁸ Братушак О. Визнання «Л/ДНР» Росією: кінець «Мінська» та відновлення активної війни за Донбас? [електронний ресурс] // Громадське. - Електронні дані. - 2022. – 16 лютого. - <https://hromadske.ua/posts/viznannya-ldnr-rosiyeyu-kines-minska-ta-vidnovlennya-aktivnoyi-vijni-za-donbas> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).

⁴⁹ Ткачук Б. Путін заявив про початок «військової операції» [електронний ресурс] // Громадське. - Електронні дані. - 2022. – 24 лютого. - <https://hromadske.ua/posts/putin-zayaviv-pro-pochatok-vijskovoyi-operaciyi-na-donbasi> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).

⁵⁰ Rothschild N. World looks elsewhere as Ukraine war hits 100 days [Electronic resource] // Axios. – Electronic data. – 03 June 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://www.axios.com/2022/06/02/ukraine-russia-war-social-media-interest> – Title from the screen (viewed 01.06.2022).

якого союзники України раніше вагалися. Російська економіка вже похитнулася від впливу цих санкцій⁵¹.

3 червня Євросоюз ухвалив останній, шостий, станом на 10 червня, пакет санкцій. Загалом санкційні пакети стосуються в першу чергу заборони на імпорт корисних копалин (зокрема, нафтопродуктів, вугілля і, частково, газу), блокування, замороження активів російських посадовців та олігархів, закриття, вихід з російського ринку різних міжнародних компаній (від Apple до ІКЕА), закриття авіасполучення тощо.

Ракетні удари великої дальності завдавали значної шкоди українським військовим об'єктам, міським житловим районам, комунікаційній та транспортній інфраструктурі. Лікарні та житлові комплекси також зазнавали обстрілів і бомбардувань. Тим не менш, початкове вторгнення Росії сповільнилося (адже воно не було готовим до опору в атакованих містах).

Згодом, наприкінці березня 2022 року Росія оголосила, що «зменшить військову активність» під Києвом і Черніговом. До 6 квітня війська з цих територій були виведені (чи вибиті?). Перегрупувавши війська, 18 квітня Росія почала новий великий наступ на сході України після невдалої спроби захопити Київ⁵². Станом на 10 червня майже вся Херсонська та Запорізька, частина Харківської областей знаходяться під російською окупацією, а на Донбасі ведуться активні бойові дії. ЗСУ успішно відбивають атаки росіян, однак активно не йдуть в контрнаступ.

Загалом станом на 9 червня зафіксовано 9519 втрат серед цивільного населення в Україні: 4302 убитих і 5217 поранених⁵³. Криза призвела до внутрішнього

⁵¹ Kirby J., Guyer J. Russia's war in Ukraine, explained [Electronic resource] // Vox. – Electronic data. – 06 March 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://www.vox.com/2022/2/23/22948534/russia-ukraine-war-putin-explosions-invasion-explained> – Title from the screen (viewed 01.06.2022).

⁵² Conflict in Ukraine [Electronic resource] // Global Conflict Tracker. – Electronic data. – 12 May 2022. – Mode of access: Internet. – doi: www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-ukraine – Title from the screen (viewed 01.06.2022)

⁵³ Ukraine: civilian casualty update 9 June 2022 [Electronic resource] // The Office of the High Commissioner for Human Rights (UN Human Rights). – Electronic data. – 09 June 2022. – Mode of access: Internet. – doi:

переміщення понад 8 мільйонів людей в Україні, ще понад 6,5 мільйона людей з України перетнули міжнародні кордони в сусідні країни. За оцінками, приблизно 13 мільйонів людей застрягли в постраждалих районах або не можуть виїхати через підвищені ризики безпеки⁵⁴.

Російська армія не змогла повністю перекрити українські сили, а тому наразі основні, вирішальні бої стосуються Донбасу. Постійного міжнародного тиску та опору України – недостатньо, щоб змусити Росію припинити свою військову кампанію. Це залишає Україну — і світ — у небезпечній і частково непередбачуваній ситуації.

2.2. Зміна перспективи вступу України до Європейського Союзу

Повномасштабна війна стала таким собі чорним лебедем, адже суттєво відбилася на сучасному житті. Вплив стосується не лише внутрішньої ситуації в Україні (наступ на міста, безпосередньо війна на території України, активізація мовного питання тощо), але і зовнішньої в світі, а особливо в Європі (впровадження серйозних економічних санкцій проти Росії, наплив великої кількості біженців, активізація військового потенціалу (як проведення навчань НАТО, так і надання допомоги Україні), актуалізація питання відносин окремих країн з Росією тощо). Це, звичайно, відобразилося і на сприйнятті України в державах Європейського Союзу.

Війна спричинила феномен об'єднаності, солідарності країн Європейського союзу проти військових дій Росії. Численні тисячі людей протестували проти війни РФ з Україною, а по всій території Європи прокотилася хвиля проєктів солідарності. Люди жертвують гроші, надсилають допомогу біженцям та надають підтримку. Розв'язання війни відкрито засуджується, і по всьому континенту намагаються допомогти чим завгодно: від грошових пожертв до організації допомоги, безкоштовного транспорту

<https://www.ohchr.org/en/news/2022/06/ukraine-civilian-casualty-update-9-june-2022>

– Title from the screen (viewed 09.06.2022)

⁵⁴ Ukraine emergency [Electronic resource] // United Nations High Commissioner for Refugees . – Electronic data.

– June 2022. – Mode of access: Internet. – doi: [unrefugees.org/emergencies/ukraine/](https://doi.org/10.23931/2474-4652/15111)

– Title from the screen (viewed 01.06.2022)

та розміщення переміщених осіб. Підтримка спостерігається на обох рівнях: як на урядовому, так і суспільному. Владні структури доволі швидко зреагували на прийняття законів щодо статусів українських біженців, закриттям повітряного простору між країнами ЄС і Росією, організацією пунктів гуманітарної допомоги і підтримки тощо. Однак, іноді громадськість відіграє більшу роль, ніж влада. Наприклад, славнозвісна історія про те, як 200 тисяч мешканців Литви за кілька днів зібрали гроші на «Байрактар» для української армії⁵⁵ або те, що німецьке суспільство, експертне середовище тисне на владу Німеччини для зміни позиції щодо України, більшої визначеності та надання озброєння⁵⁶. Так, спостерігається серйозна зміна сприйняття України, як через власні позитивні успіхи, так і знову через образ «жертви».

Прознози секретаря Ради Безпеки Росії Патрушева Миколи взяти Київ за 3 дні⁵⁷, помилкові оцінки керівника Головного управління військової розвідки Франції генерала Еріка Відо щодо реалістичності російського вторгнення в Україну⁵⁸, недавання на витримку агресії західною розвідкою більше, ніж 21 день⁵⁹ – все це і таке інше сіяло сумніви в спротиві українців щодо можливого вторгнення. Однак, об'єднання, яке показала українська нація швидко завоювала прихильність європейців. Наразі, відсутні «свіжі» дослідження щодо асоціацій громадян країн ЄС з

⁵⁵ Васюкович Р. «Мы не устали помогать Украине». Как 200 тысяч жителей Литвы за несколько дней собрали деньги на «Байрактар» для украинской армии [електронний ресурс] // Настоящее время. - Електронні дані. - 2022. – 07 червня. - <https://www.currenttime.tv/a/my-ne-ustali-pomogat-ukraine-kak-200-tysyach-zhiteley-litvy-za-neskolko-dney-sobrali-dengi-na-bayraktar-dlya-ukrainskoj-armii/31885430.html> - Назва з екрана (переглянуто: 10.06.2022).

⁵⁶ Німці солідарні з Україною. Суспільство Німеччини посилює тиск на власний уряд для надання Україні більшої допомоги, - Авдеева [електронний ресурс] // Еспресо.TV. - Електронні дані. - 2022. – 04 квітня. - <https://espresso.tv/nimtsi-solidarni-z-ukrainoyu-suspilstvo-nimechchini-posilyue-tisk-na-vlasniy-uryad-avdeeva> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).

⁵⁷ Сонін К. Взяти Київ за 3 дні: хто привів Росію до катастрофічних рішень 24 лютого [електронний ресурс] // 24 канал. - Електронні дані. - 2022. – 26 травня. - https://24tv.ua/vzyati-kiyiv-za-3-dni-hto-priviv-rosiyu-do-katastrofichnih-rishen_n1988281 - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).

⁵⁸ Не передбачив вторгнення РФ: у Франції звільняють голову розвідки – Figaro [електронний ресурс] // Європейська правда. - Електронні дані. - 2022. – 31 березня. - <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/31/713694/> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).

⁵⁹ Хоменко С. Олексій Данілов: план росіян був простий - знищення Зеленського Путін [електронний ресурс] // BBC. Україна. - Електронні дані. - 2022. – 14 квітня. - <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61108199> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).

Україною, але через численні пости в соціальних мережах, статей ЗМІ, висловлювання політиків, загальну риторику та матеріальну допомогу можна виокремити, що українці асоціюються з «хоробрістю», «героїчністю», «сильною жагою боротьби за власну незалежність, демократичність та ідентичність». Аплодування стоячи чинному президенту В. Зеленському в Європарламенті, підтримка нейтральної довгий час Швейцарії щодо ухвалення економічних санкцій проти російських чиновників і олігархів, українські прапори, музика, мітинги показують підтримку і захоплення українським народом: бійцями, волонтерами, загалом громадянами. Прем'єр-міністр Великобританії Борис Джонсон відмітив: «одним із найбільш гордих вихвалень у вільному світі є “Я українець”»⁶⁰.

Історикиня, журналістка та публіцистка Енн Еплбаум сказала: «Це не можна оцінити кількісно, але той образ України як пострадянської держави, корумпованої, слабкої й неорганізованої – його зараз немає. На зміну йому приходить переконання, що цією країною керує дивовижно хоробрий, невисокий чоловік єврейського походження, і це держава, у якій живуть сміливі люди, які борються проти навали, як Давид проти Голіафа. Це революція у сприйнятті. Ми більше ніколи не будемо мислити так, як раніше⁶¹». Така зміна сприйняття завдячена, по-перше, об'єднаності, стійкості українського народу, по-друге, бінарним опозиціям Росія-Україна, де Росія сприймається, як очевидне зло, Україна, автоматично навпаки, як сторона, що захищається, жертвує собою, як добро, по-третє, збільшенню запитів на інформацію про «що таке Україна?», «що там відбувається?», «хто вони?», що змушує знайомитися з Україною напряду, змінює думки і руйнує стереотипи. Така зміна

⁶⁰ Kuenssberg L. Ukraine: Volodymyr Zelensky invokes Winston Churchill as he appeals to MPs [Electronic resource] // BBC.UK . – Electronic data. – 08 March 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-60667964> – Title from the screen (viewed 01.06.2022).

⁶¹ Врожек Т. Страх перед Україною: Енн Еплбаум про те, чого боїться Путін [електронний ресурс] // Радіо Свобода. - Електронні дані. - 2022. - 27 квітня. - <https://www.radiosvoboda.org/a/eplbaum-ukrayina-rosiya-viyna-zakhid/31824143.html> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).

відкриває чималі можливості для України. Пропонуємо розглянути дві сфери, де ми бачимо результати вже сьогодні.

2.2.1. Роль міграційних процесів

Війна спричинила масову міграцію українців на територію Західної України та в Європейські країни. Загалом за даними ООН з України виїхало 6,5 мільйонів людей⁶². Найактивніші спроби перетнути кордон припали на перші два тижні війни, що є доволі очікуваним. За даними Держприкордонслужби 27 лютого більше 120 тисяч осіб перетнули державний кордон України на західній ділянці. При цьому, до загострення гуманітарної ситуації пасажирооборот був на рівні 50 тисяч осіб. Найбільший пасажиропотік відбувається на польській ділянці, того ж дня – 68 тисяч осіб⁶³. Такий великий наплив мігрантів спостерігається вперше з часів Другої Світової війни. Навіть кризу 2015 року, яка викликала резонанс, не можна порівнювати з кількістю біженців, які втікають від російсько-української війни.

Однак, реакція країн ЄС була майже одностайною на користь України. Європейський Союз уперше ввів у дію свою директиву про тимчасовий захист, за якою українці мають право жити, працювати і отримувати допомогу в 26 із 27 країн – членів ЄС. Їм не треба буде проходити затяжний і непевний процес подання документів на отримання притулку, який довелося пройти тим, хто приїхав у 2015-му, або жити у таборах біженців, як змушували декого⁶⁴. У перші дні війни прикордонники спростили процедуру перетину кордону для швидшого оформлення, насамперед для жінок і дітей. Зокрема зменшили кількість документів, які потрібно

⁶² Ukraine emergency [Electronic resource] // United Nations High Commissioner for Refugees . – Electronic data. – June 2022. – Mode of access: Internet. – doi: unrefugees.org/emergencies/ukraine/
– Title from the screen (viewed 01.06.2022)

⁶³ Цит. За: Карловський Д. За добу західний кордон України перетинають 120 тисяч людей [електронний ресурс] // Українська правда. - Електронні дані. - 2022. – 28 лютого. - <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/28/7326879/> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).

⁶⁴ Теплі обійми можуть охолонути. Як криза українських переселенців змінить Європу. Переказ матеріалу Economist. [електронний ресурс] // Forbes Україна. - Електронні дані. - 2022. – 27 березня. - <https://forbes.ua/inside/yak-kriza-ukrainskikh-bizhentsiv-zminit-evropu-26032022-5061> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

обов'язково мати для перетину кордону⁶⁵, наприклад наявність закордонного паспорту, щеплення тварин чи довіреність від батьків на вивезення дитини за кордон.

Країни, що асоціювали Україну з міграцією в негативному контексті (перш за все Польща за даними опитування Центру Нова Європа⁶⁶) або були противниками прихистку біженців (наприклад, Угорщина) надали чималу допомогу Україні: легалізація українських біженців, трансфер, грошові виплати (і українцям, і тим хто приймали у своїх домівках). Чим зумовлений такий безпрецедентний рівень підтримки? Експерти, журналісти та інші дослідники виокремлюють такі причини:

1. Фізична, культурна і соціальна близькість до України до ЄС (територіальне сусідство з ворогом ближче, ніж це було під час сирійської кризи, а тому рівень співчуття і необхідності допомоги вищий; після Революції Гідності українці стали більше асоціюватися з «європейцями», а тому підтримка України європейською стороною є не просто результатом більшого масштабу російської агресії (якщо порівнювати з 2014 роком). Це пов'язано зі зростанням уявлення всередині ЄС, що Україна справді поділяє європейськість);
2. Геополітична вага (Україну називають щитом Європи, адже якщо російські війська захоплять Україну, то це значно зближить кордони Росії та блоку НАТО. Це може призвести до нової війни в центрі Європи);
3. Загальна солідарність, емпатія та співчуття до тих, хто переживає лихо, захоплення українцями (тут велику роль зіграли соціальні мережі, адже моментально розповсюджувалися емоційні фото і відеоматеріали, заклики);

⁶⁵ Карловський Д. За добу західний кордон України перетинають 120 тисяч людей [електронний ресурс] // Українська правда. - Електронні дані. - 2022. – 28 лютого. - <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/28/7326879/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

⁶⁶ Інфографіка: Як сприймають Україну в країнах ЄС? перспектива [електронний ресурс] // Центр «Нова Європа». - Електронні дані. - 2021. – 04 лютого. - <http://neweurope.org.ua/visual-materials/en-infographics-what-is-ukraine-s-perception-in-the-eu/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

4. Розвинений людський капітал (українці є доволі освіченими та кваліфікованими, що збільшує їхні шанси на працевлаштування. Це забезпечує привабливість для працедавців. Характеристика українців, як працелюбних, сприяє охочій роботі з ними. Її вироблення завдячена трудовим мігрантам до вторгнення. Українські біженці – джерело якісної робочої сили).

Звичайно з цим пов'язані і подальші загрози, як щодо конкретно самих українців (може поширитися неформальна зайнятість, що підвищує ризик експлуатації, порушення трудових прав, актуалізується небезпека торгівлі людьми⁶⁷ тощо), так і щодо їх сприйняття (через велике навантаження, ускладнюється бюрократичний процес, умови стають гіршими, немає дозволу на роботу тощо. Це викликає незадоволення серед біженців, що сприяє конфліктам, «воротінню носом», бажанню ідеальних умов через образ «жертви», що негативно впливає на загальне сприйняття). Однак, з іншого боку, це і можливість, адже громадяни Європи зможуть особисто познайомитися з українцями (з кухнею, культурою тощо), що сформує власне бачення всередині суспільства, знову ж таки уральною Україну та змінює ставлення. Також український народ зможе подивитися на вищий рівень життя, загалом на Європейські країни (все ж таки туристичний потенціал – суттєвий), надихнутися на зміни у своїй після повернення. Тож, великі міграційні процеси сприяють взаємній інтеграції України і ЄС та подальшій співпраці, зокрема через те, що зараз українці сприймаються в позитивному контексті.

2.2.2. Зміна перспективи вступу України до Європейського Союзу

Україна впродовж своєї незалежності частково не могла визначитися, з ким більше воліє співпрацювати: ЄС чи Росією. Так, прозахідні політики змінювалися проросійськими і навпаки. Однак, під час Революції Гідності суспільство продемонструвало, який точно зовнішньо-політичний курс воно хоче мати. А тому

⁶⁷ Українські біженці війни за кордоном [електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень. - Електронні дані. - 2022. – 30 квітня. - <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayinski-bizhentsi-viyny-za-kordonom> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).

Угода про асоціацію з Європейським Союзом, замість 2013 року на чолі з В. Януковичем, вона була підписана в два етапи: політична частина А. Яценюком (в березні 2014 року), економічна – П. Порошенком (в червні 2014 року). З 2016 року почала діяти угода про Поглиблену і всеохопну зону вільної торгівлі між Україною і ЄС, у 2017 році українці отримали можливість безвізового режиму з країнами Шенгенської зони, у 2021 році Україна та ЄС підписали угоду про «відкрите небо»⁶⁸. Тож, спостерігається позитивна динаміка в розвитку україно-європейських відносин. Ми бачимо, що поступово, але все більше, відбувається інтеграційні процеси між двома політичними акторами.

Однак, політика сусідства, привілейоване партнерство, Східне партнерство – хоч би як називалися останні два десятиліття інтеграційні проекти Євросоюзу та України, а також інших сусідів ЄС на сході, у них у всіх була одна спільна риса: вони не містили перспективи вступу до Європейського Союзу⁶⁹. До того ж, серед країн-членів чимало було україноскептиків. Тож, хоча співпраця збільшувалась, чи дійсно країни ЄС хотіли б бачити Україну в складі союзу? Проводилось чимало досліджень щодо можливого вступу України, і ми бачимо такі результати, що станом на 2017 рік із чотирьох запропонованих держав (Україна, Росія, Туреччина, Марокко) для європейської аудиторії як гіпотетичні кандидати на вступ до ЄС держав Україна опинилася на першому місці переваг (48%) громадян семи країн-членів Євросоюзу (Німеччина, Франція, Італія, Литва, Великобританія, Польща та Нідерланди). Мінімальну підтримку (11% по всіх країнах) отримала пропозиція розпочати

⁶⁸ Україна та ЄС підписали угоду про «відкрите небо» [електронний ресурс] // Слово і діло. - Електронні дані. - 2021. – 12 жовтня. - <https://www.slovoidilo.ua/2021/10/12/novyna/polityka/ukrayina-ta-yes-pidpysaly-uhodu-pro-vidkryte-nebo> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).

⁶⁹ Тейзе Е. Коментарій: Україні нужна європейская перспектива [електронний ресурс] // Deutsche Welle (DW). - Електронні дані. - 2022. – 10 березня. - <https://p.dw.com/p/48HFO> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

переговори щодо вступу України до ЄС прямо зараз. Найбільше цей варіант сподобався полякам (17%)⁷⁰.

Хоча ми бачимо підтримку щодо вступу України – вона не достатньо велика для подальших різких дій. Саме тому ми часто чуємо, що «питання заявки на членство України не на часі» і таке подібне. Це переконує владу України краще не подавати її, щоб не отримати швидку відмову, і краще почекати на більш сприятливий час.

Однак, з початком повномасштабної війни ситуація змінилась, і українська влада відчула вікно відкритих можливостей для конкретизації європейського майбутнього України. Саме зараз можна розраховувати на швидкий поступ України на шляху до членства, часом навіть в обхід традиційних бюрократичних процедур та всупереч стандартній «матриці» ухвалення рішень в ЄС⁷¹. Тому Президент України Володимир Зеленський 28 лютого підписав заявку на членство України в Європейському Союзі. Вступ України до ЄС вже підтримали Голова Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн, президент Польщі Анджей Дуда, прем'єр-міністр Болгарії Кирил Петков, президент Румунії Клаус Йоганніс, президент Литви Гітанас Науседа, голова МЗС Чехії Ян Липовський, а також Естонія, Латвія, Словаччина, Словенія тощо⁷². Разом з тим скоротилась кількість україноскептиків чи їх позиція стала менш категоричною.

Як і всередині українського суспільства спостерігають колосальну, рекордну підтримку вступу до ЄС (в перші дні війни відбувся ріст з 68 до 86%, далі він продовжився і станом на кінець березня становить 91% – абсолютний рекорд за всі роки досліджень⁷³), так і серед європейської спільноти, хоч динаміка менша

⁷⁰ Силина Т. Кто и почему ждет/не ждет Украину в ЕС и НАТО? [електронний ресурс] // Yalta European strategy. - Електронні дані. - 2017. – 17 вересня. - <https://yes-ukraine.org/en/about/press-about-us/kto-i-pochemu-zhdetne-zhdet-ukrainu-v-es-i-nato> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

⁷¹ Сидоренко С. До ЄС у турборежимі: як та коли розглядатимуть заявку України про прискорений вступ [електронний ресурс] // Європейська правда. - Електронні дані. - 2022. – 01 березня. - <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/03/1/7134994/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

⁷² Крамар О. Зеленський підписав заявку на вступ України в ЄС [електронний ресурс] // Громадське . - Електронні дані. - 2022. – 28 лютого. - <https://hromadske.ua/posts/zelenskij-pidpisav-zayavku-na-vstup-ukrayini-v-yes> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

⁷³ Сьоме загальнонаціональне опитування: Україна в умовах війни (30-31 березня 2022) [електронний ресурс] // Соціологічна група Рейтинг. - Електронні дані. - 2022. – 05 квітня. -

(порівняно із 2020 роком, підтримка такої ініціативи в середньому зростає із 55% до 70%⁷⁴, за іншими даними – 66%⁷⁵). Ейфорія від мужності, хоробрості та загального образу України сьогодні збільшила шанси України отримати статус країни-кандидата у ЄС.

Вже через 3 дні після подачі заявки Європейський парламент майже одностайно проголосував «за» резолюцію, в якій закликав інституції Європейського союзу працювати над тим, щоб надати Україні статусу кандидата в ЄС⁷⁶. 11 березня на позачерговому саміті ЄС дав на це згоду. Єврокомісія розробила опитувальник для потенційних кандидатів; Україна у рекордно стислі строки заповнила його, потім так само швидко заповнила другу частину. Весь цей процес зайняв два місяці з хвостиком, і це для ЄС безпрецедентно швидко, у кілька разів швидше, ніж у будь-якого кандидата в минулому⁷⁷.

Кандидат у члени Європейського Союзу суттєво поглибить українсько-європейські відносини, адже це означає чітку перспективу України в ЄС та ґрунтовну роботу для розвитку, відновлення, подальшого реформування України. Напередодні саміту ЄС 23-24 червня, на якому мали прийняти рішення про надання Україні статусу кандидата в Європейський Союз, офіційні звернення політиків, урядів держав носили здебільшого схвальний характер. Наприклад, Єврокомісія рекомендувала надати

https://ratinggroup.ua/research/ukraine/sedmoy_obschenacionalnyy_opros_ukraina_v_usloviyah_voyny_30-31_marta_2022.html - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

⁷⁴ Білявський М. Зміна ставлення європейських держав до України [електронний ресурс] // Разумков Центр . - Електронні дані. - 2022. – 5 квітня. - <https://razumkov.org.ua/statti/zmina-stavlennia-ievropeiskykh-derzhav-do-ukrainy> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

⁷⁵ EU's response to the war in Ukraine [Electronic resource] // Eurobarometer. – Electronic data. – May 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2772> – Title from the screen (viewed 30.01.2021).

⁷⁶ Сітнікова І. Європарламент рекомендував надати Україні статус кандидата на вступ до ЄС [електронний ресурс] // Громадське . - Електронні дані. - 2022. – 01 березня. - <https://hromadske.ua/posts/evroparlament-rekomenduvav-nadati-ukrayini-status-kandidata-na-vstup-do-yes> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

⁷⁷ Сидоренко С. Кандидат з нюансами: що відбувається у ЄС перед історичним рішенням щодо України [електронний ресурс] // Європейська правда . - Електронні дані. - 2022. – 10 червня. - <https://www.euointegration.com.ua/articles/2022/06/10/7140976/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

статус⁷⁸, Данія та Нідерланди – за даними Bloomberg вони виступали проти – теж підтримали це рішення, президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн наголошувала, що Україна «довела свою мотивацію і свою рішучу налаштованість»⁷⁹. Саме тому 23-24 червня відбулось історичне рішення щодо подальшої інтеграції України в ЄС – надання їй статусу країни-кандидата в Європейський Союз⁸⁰.

Тож, попри усю жорстокість і агресію війни, вона суттєво зблизила Україну та Європейський Союз, що виразилось у зміні статусі України на країну-кандидат у ЄС.

Висновки розділу

Повномасштабна російсько-українська війна призвела до незворотніх наслідків для всього світу, особливо для України, адже вона зазнала фізичної руйнації та знищень. Проте, якщо розглядати, війну, як каталізатор зміни образу Української держави на міжнародній арені, варто відмітити позитивний аспект. Спостерігається різке перетворення негативної риторики на позитивну, а саме на захоплення, колосальну підтримку і солідарність. Наразі українці асоціюються з «хорообрістю» та «смівлівістю». Це відкрило широке коло можливостей, адже до України прикуто чимало уваги, що збільшує інтерес, як наслідок бореться з навішаними стереотипами. Це також сприяє економіко-політичним процесам, зокрема інтенсифікованого процесу щодо подальшого вступу до Європейського Союзу, матеріальна допомога тощо.

⁷⁸ Луценко Є. Єврокомісія рекомендувала надати Україні статус кандидата на вступ до ЄС. Що це означає? [електронний ресурс] // Громадське . - Електронні дані. - 2022. – 17 червня. - <https://hromadske.ua/posts/evrokomisiya-rekomendovala-nadati-ukrayini-status-kandidata-na-vstup-do-yes> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

⁷⁹ Сітнікова І. Єврокомісія підготує висновок щодо статусу кандидата України у ЄС до кінця наступного тижня — Урсула фон дер Ляєн [електронний ресурс] // Громадське . - Електронні дані. - 2022. – 11 червня. - <https://hromadske.ua/posts/evrokomisiya-pidgotuye-visnovok-shodo-statusu-kandidata-ukrayini-u-yes-do-kincy-nastupnogo-tizhnya-ursula-fon-der-lyayen> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).

⁸⁰ Крамар О. Європейська рада надала Україні статус кандидата в члени ЄС. [електронний ресурс] // Громадське . - Електронні дані. - 2022. – 23 червня. - <https://hromadske.ua/posts/evropejska-rada-nadala-ukrayini-status-kandidata-vchleni-yes> - Назва з екрана (переглянуто: 23.06.2022).

Висновки

Формування іміджевої стратегії країни – суттєвий і важливий інструмент сьогодення для співпраці з міжнародною спільнотою. Загальне сприйняття та асоціації країни можуть як сприяти її внутрішньому і зовнішньому розвитку, так і стати перешкодою для цього. Через те, що Україна за часи своєї незалежності переживала важкі етапи розвитку, її образ серед країн Європейського Союзу не був цілеспрямовано сформований. Чіткої державної політики, яка б робила промоцію бренду «Україна» у світі не було. Це вплинуло на те, що процес був непослідовним, хаотичним і формувався переважно під впливом великих випадкових подій.

Варто зазначити, що після проголошення незалежності Україна сприймалась лише, як одна з частин колишнього Радянського Союзу. Вона не вважалась окремою країною з власною історією, культурою, надбаннями. Така відсутність образу створювала сприятливі умови для формування свого, окремого іміджу для західних партнерів. Невпевненість політичної еліти щодо зовнішньополітичного розвитку України у міжнародному вимірі та внутрішні соціально-економічні проблеми, а саме непослідовність реформ призвели до створення точкових, іноді хибних образів і негативних асоціацій з українцями.

У роботі ми виокремили три основні групи асоціацій щодо іміджу України: великі соціальні події (Чорнобильська катастрофа, Помаранчева революція, Революція Гідності, окупація Криму, російська агресія), сфера культури і спорту (Євро-2012, А. Шевченко, брати Клички, українська кухня, перемога на Євробаченні у 2016 році) та загальнофілософські категорії (бідність, боротьба за свободу, корупція, демократизація, нестабільність). Варто відмітити, що саме після подій 2013-2014 років (Революція Гідності, російська окупація) Україна набула остаточної, окремої від Росії, суб'єктності на міжнародній інформаційній арені. У ході роботи ми зрозуміли, що саме перша іміджева група найбільше впливає на формування образу України.

Повномасштабна російсько-українська війна також стала вагомим, можливо найбільш впливовим, чинником зміни сприйняття України серед західних колег. Боротьба єдиного українського народу проти великого загарбника спричинила руйнацію іміджу, що тримався на старих стереотипах та виокремлення нового виміру ставлення до України. До 2022 року панували здебільшого негативні асоціації (особливо вирізнялись корупція, бідність, війна) або нейтральні (щодо культури і спорту). Успіхи не були широко розповсюдженими та не закріплювалися в якості першочергової асоціації. Однак об'єднання, активне протистояння, боротьба за свою територію і незалежність під час повномасштабної війни відсунула колишні уявлення про Україну назад. Сьогодні ця країна – символ свободи, хоробрості, героїчності. Українці асоціюються здебільшого зі сміливістю, незламністю, демократичними цінностями. Вторгнення погіршило статус Росії (вона розглядається, як варварська, загарбницька держава), але покращило імідж України (вона сприймається як частина європейської, цивілізованої спільноти).

Війна – чинник для збільшення інформованості громадян Європи про Україну, адже новини про тамтешні події переповнили західні ЗМІ та соціальні мережі, що провокувало пересічного громадянина цікавитися темою. На це також вплинула міграційна хвиля, що познайомила українців і європейців обличчям до обличчя. Події спровокували колосальний рівень підтримки та солідарності жителів країн-членів ЄС, що відкрило коло широких можливостей, зокрема потужної українсько-європейської інтеграції. Українців радо приймають на території Європи, намагаються допомогти і підтримати. Таким чином, попри нищівні наслідки повномасштабної російсько-української війни, ці події сприяють (1) руйнуванню старих стереотипних уявлень, (2) формуванню істотно нового образу України серед західних партнерів, (3) більшої та швидшої інтеграції України в лави Європейського Союзу. Отже, війна, що розпочалась 24 лютого 2022 року має значний вплив на сприйняття України в країнах ЄС.

Список використаної літератури

1. Білявський М. Зміна ставлення європейських держав до України [електронний ресурс] // Разумков Центр.- Електронні дані.- 2022.- 5 квітня.- <https://razumkov.org.ua/statti/zmina-stavlennia-ievropeiskykh-derzhav-do-ukrainy> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
2. Богуш Д. Майбутнє іміджу України [електронний ресурс] // Українська правда.- Електронні дані.- 2007.- 5 листопада.- <https://www.pravda.com.ua/articles/2007/11/5/3313557/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).
3. Братушак О. Визнання «Л/ДНР» Росією: кінець «Мінська» та відновлення активної війни за Донбас? [електронний ресурс] // Громадське. - Електронні дані. - 2022. – 16 лютого. - <https://hromadske.ua/posts/viznannya-ldnr-rosiyeu-kinec-minska-ta-vidnovlennya-aktivnoyi-vijni-za-donbas> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).
4. Бухтатий О. Нормативно-правові аспекти інституційних засад формування міжнародного позитивного іміджу України / Олександр Бухтатий, Олександр Радченко // Філософія. Humanitarium. - 2017. – Т. 39. -№3. – с.7-18. – 11 с.
5. Васюкович Р. «Мы не устали помогать Украине». Как 200 тысяч жителей Литвы за несколько дней собрали деньги на «Байрактар» для украинской армии [електронний ресурс] // Настоящее время. - Електронні дані. - 2022. – 07 червня. -<https://www.currenttime.tv/a/my-ne-ustali-pomogat-ukraine-kak-200-tysyach-zhiteley-litvy-za-neskolko-dney-sobrali-dengi-na-bayraktar-dlya-ukrainskoj-armii/31885430.html> - Назва з екрана (переглянуто: 10.06.2022).
6. Вибори-2012. Результати голосування. [електронний ресурс] // Українська правда. - Електронні дані. - 2012. – 29 жовтня. - <https://www.pravda.com.ua/articles/2012/10/29/6975859/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).

7. Врожек Т. Страх перед Україною: Енн Еплбаум про те, чого боїться Путін [електронний ресурс] // Радіо Свобода. - Електронні дані. - 2022. – 27 квітня. - <https://www.radiosvoboda.org/a/epllbaum-ukrayina-rosiya-viyna-zakhid/31824143.html> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).
8. Гончаренко Р. Росія проти України. Як дійшло до великої війни перспектива [електронний ресурс] // Deutsche Welle (DW). - Електронні дані. - 2022. – 28 лютого. - <https://p.dw.com/p/44lqO> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).
9. Дослідження сприйняття України за кордоном [електронний ресурс] // Український інститут. - Електронні дані. - 2020. - <https://ukr-ins.tilda.ws/ukraine-abroad-research#rec321922949> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).
10. Дроздовський Я. П Проблеми формування і розвитку бренду України на міжнародній арені // Науковий вісник Ужгородського національного університету.- 2018.- № 22.- с. 106–109. – 107 с.
11. Інфографіка: Як сприймають Україну в країнах ЄС? перспектива [електронний ресурс] // Центр «Нова Європа». - Електронні дані. - 2021. – 04 лютого. - <http://neweurope.org.ua/visual-materials/en-infographics-what-is-ukraine-s-perception-in-the-eu/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
12. Карловський Д. За добу західний кордон України перетинають 120 тисяч людей [електронний ресурс] // Українська правда. - Електронні дані. - 2022. – 28 лютого. - <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/28/7326879/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
13. Качинська Н. Політичний імідж держави: структурні та комунікаційні компоненти феномен [електронний ресурс] // Віче. - Електронні дані. - 2009. - 3 листопада. - <https://veche.kiev.ua/journal/1738/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
14. Крамар О. Зеленський підписав заявку на вступ України в ЄС [електронний ресурс] // Громадське . - Електронні дані. - 2022. – 28 лютого. -

- <https://hromadske.ua/posts/zelenskij-pidpisav-zayavku-na-vstup-ukrayini-v-yes> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
- 15.Кривенюк О., Отт М. Від початку часів: якими були вісім скликань Верховної Ради? [електронний ресурс] // VoxUkraine. - Електронні дані. – 2019. – 29 серпня. - <https://voxukraine.org/uk/spravi-davno-i-ne-duzhe-minulih-dniv/> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).
- 16.Кулеба О. В. Періодизація процесу формування та становлення іміджу України / Олексій Володимирович Кулеба. // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – №4. – С. 146–149.
- 17.Луценко Є. Єврокомісія рекомендувала надати Україні статус кандидата на вступ до ЄС. Що це означає? [електронний ресурс] // Громадське . - Електронні дані. - 2022. – 17 червня. -<https://hromadske.ua/posts/evrokomisiya-rekomendovala-nadati-ukrayini-status-kandidata-na-vstup-do-yes> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
- 18.Максак Г. Просування іміджу України за кордоном [електронний ресурс] // Портал зовнішньої політики України . - Електронні дані. - 2015. – <http://fpp.com.ua/topic/prosuvannya-imidzhu-ukrayiny-za-kordonom/> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).
- 19.Медиагруппа Коломойского закрывает Ukraine Today [електронний ресурс] // Українська правда. - Електронні дані. - 2016. – 27 грудня. - <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2016/12/27/7131020/> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).
- 20.Мінгареллі: Дезінформація негативно вплинула на імідж України в Європі [електронний ресурс] // Interfax Ukraine. - Електронні дані. - 2018. – 16 січня. - <https://ua.interfax.com.ua/news/political/477090.html> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).
- 21.На пиар Украины тратят в 17 раз меньше, чем на пиар «Газпрома». [електронний ресурс] // Центр журналистских расследований. - Електронні дані. - 2011. - 24

- серпня. - <https://investigator.org.ua/news/17495/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).
22. Не передбачив вторгнення РФ: у Франції звільняють голову розвідки – Figaro [електронний ресурс] // Європейська правда. - Електронні дані. - 2022. – 31 березня. - <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/03/31/7136949/> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).
23. Німці солідарні з Україною. Суспільство Німеччини посилює тиск на власний уряд для надання Україні більшої допомоги, - Авдєєва [електронний ресурс] // Еспресо.TV. - Електронні дані. - 2022. – 04 квітня. - <https://espresso.tv/nimtsi-solidarni-z-ukrainoyu-suspilstvo-nimechchini-posilyue-tisk-na-vlasniy-uryad-avdeeva> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).
24. Осмолівська А. О. Чинники формування образу країни на міжнародній арені // Політичне життя.-2018.-№2. –с. 80-85.- 81-82 с.
25. Про затвердження Державної програми забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003-2006 роки : Постанова Каб. Міністрів України від 15.10.2003 р. № 1609 : станом на 15 лют. 2006 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1609-2003-%D0%BF#Text> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).
26. Про нас. [електронний ресурс] // Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. - Електронні дані. - https://www.ukrinform.ua/info/about_agency.html - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).
27. Протокол центральної виборчої комісії про результати виборів народних депутатів України [електронний ресурс] // Центральна виборча комісія . - Електронні дані. – 2006. - https://cvk.gov.ua/vibory_category/vibori-narodnih-deputativ-ukraini/vibori-narodnih-deputativ-ukraini-26-bereznya-2006-roku.html - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).

28. Рекламувати Україну за кордоном будуть Гарніюня і Спритко. [електронний ресурс] // Український тиждень - Електронні дані. - 2011. - 25 березня. - <https://tyzhden.ua/News/19425> - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).
29. Савон К. В. Міжнародний імідж України: сучасний стан та перспективи розвитку // Актуальні проблеми політики. - 2019. - № 64. - 180-193. - 182 с.
30. Святковська Ю. Ю. «М'яка сила» як інструмент зовнішньої політики держави // Наукові праці. Політологія. - 2017. - Т. 297. - № 285. - с. 83-87. - 84 с.
31. Семченко О. «М'яка сила» держави як потенціал іміджу України. / Олександр Семченко // Інформаційне суспільство, політичний менеджмент. - 2012. - № 4-5. - с. 265-272. - 271 с.
32. Сидоренко С. До ЄС у турборежимі: як та коли розглядатимуть заявку України про прискорений вступ [електронний ресурс] // Європейська правда. - Електронні дані. - 2022. - 01 березня. - <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/03/1/7134994/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
33. Сидоренко С. Кандидат з нюансами: що відбувається у ЄС перед історичним рішенням щодо України [електронний ресурс] // Європейська правда. - Електронні дані. - 2022. - 10 червня. - <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/06/10/7140976/> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
34. Сирина Т. Кто и почему ждет/не ждет Украину в ЕС и НАТО? [електронний ресурс] // Yalta European strategy. - Електронні дані. - 2017. - 17 вересня. - <https://yes-ukraine.org/en/about/press-about-us/kto-i-pochemu-zhdetne-zhdet-ukrainu-v-es-i-nato> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
35. Сітнікова І. Єврокомісія підготує висновок щодо статусу кандидата України у ЄС до кінця наступного тижня — Урсула фон дер Ляєн [електронний ресурс] // Громадське. - Електронні дані. - 2022. - 11 червня. - <https://hromadske.ua/posts/yevrokomisiya-pidgotuye-visnovok-shodo-statusu->

- kandidata-ukrayini-u-yes-do-kincyua-nastupnogo-tizhnya-ursula-fon-der-lyayen -
Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
36. Сітнікова І. Європарламент рекомендував надати Україні статус кандидата на вступ до ЄС [електронний ресурс] // Громадське . - Електронні дані. - 2022. – 01 березня. - <https://hromadske.ua/posts/evroparlament-rekomenduvav-nadati-ukrayini-status-kandidata-na-vstup-do-yes> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
37. Сонін К. Взяти Київ за 3 дні: хто привів Росію до катастрофічних рішень 24 лютого [електронний ресурс] // 24 канал. - Електронні дані. - 2022. – 26 травня. - https://24tv.ua/vzyati-kiyiv-za-3-dni-hto-priviv-rosiyu-do-katastrofichnih-rishen_n1988281 - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).
38. Сьоме загальнонаціональне опитування: Україна в умовах війни (30-31 березня 2022) [електронний ресурс] // Соціологічна група Рейтинг. - Електронні дані. - 2022. – 05 квітня. - https://ratinggroup.ua/research/ukraine/sedmoy_obschenacionalnyu_opros_ukraina_v_usloviyah_voynu_30-31_marta_2022.html - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
39. Тейзе Е. Коментарій: Україне нужна европейская перспектива [електронний ресурс] // Deutsche Welle (DW). - Електронні дані. - 2022. – 10 березня. - <https://p.dw.com/p/48HFO> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
40. Теплі обійми можуть охолонути. Як криза українських переселенців змінить Європу. Переказ матеріалу Economist. [електронний ресурс] // Forbes Україна. - Електронні дані. - 2022. – 27 березня. - <https://forbes.ua/inside/yak-kriza-ukrainskikh-bizhentsiv-zminit-evropu-26032022-5061> - Назва з екрана (переглянуто: 20.06.2022).
41. Теряем стоимость страны. [електронний ресурс] // УкрРудПром – деловые новости Украины: металлургия, экономика, промышленность. - Електронні дані. - 2010. - 22 лютого. -

- https://ukrrudprom.com/digest/Teryaem_stoimost_strani.html?print - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).
- 42.Ткачук Б. Путін заявив про початок «військової операції» [електронний ресурс] // Громадське. - Електронні дані. - 2022. – 24 лютого. - <https://hromadske.ua/posts/putin-zayaviv-pro-pochatok-vijskovoyi-operaciyi-na-donbasi> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).
- 43.Толокольнікова К. 2015 рік: як змінився імідж України в іноземних ЗМІ [електронний ресурс] // Детектор Медіа. - Електронні дані. - 2015. – 28 грудня. - <https://ms.detector.media/media-i-vlada/post/15425/2015-12-28-2015-rik-yak-zminyvsya-imidzh-ukrainy-v-inozemnykh-zmi/> - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).
- 44.Указ Президента України № 264/2007. Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України. - Президент України: Віктор Ющенко.2007 р.- <https://web.archive.org/web/20070405190057/http://www.president.gov.ua/documents/5961.html> - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022)
- 45.Україна очима Німеччини. [електронний ресурс] //Кер. А. фон Шуманн. - Електронні дані. - 2018. - <https://www.giz.de/en/downloads/Ukrayina-ochima-Nimechchini-.pdf> - Назва з екрана (переглянуто: 20.05.2022).
- 46.Україна та ЄС підписали угоду про «відкрите небо» [електронний ресурс] // Слово і діло. - Електронні дані. - 2021. – 12 жовтня. - <https://www.slovoidilo.ua/2021/10/12/novyna/polityka/ukrayina-ta-yes-pidpysaly-uhodu-pro-vidkryte-nebo> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).
- 47.Україна: 30 років на європейському шляху / Ю.Якименко [та ін.]; Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, — К.: Заповіт, 2021, — 392 с.- 320 с.
- 48.Українські біженці війни за кордоном [електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень. - Електронні дані. - 2022. – 30 квітня. -

- <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayinski-bizhentsi-viyny-za-kordonom> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).
49. Хоменко С. Олексій Данілов: план росіян був простий - знищення Зеленського Путін [електронний ресурс] // ВВС. Україна. - Електронні дані. - 2022. – 14 квітня. - <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61108199> - Назва з екрана (переглянуто: 01.06.2022).
50. Чечель О. Ю. Формування іміджу держави на міжнародній арені // Інвестиції: практика та досвід. – 2016.-№10.- с.82-86. – 83 с.
51. Як сприймають Україну в країнах ЄС? [електронний ресурс] // Центр «Нова Європа». - Електронні дані. - 2020. - http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/What-is-Ukraine-s-perception-in-the-EU_ukr_web.pdf - Назва з екрана (переглянуто: 25.05.2022).
52. A historical timeline of post-independence Ukraine. [Electronic resource] // PBS NewsHour. – Electronic data. – 22 February 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://www.pbs.org/newshour/world/a-historical-timeline-of-post-independence-ukraine> – Title from the screen (viewed 25.05.2022).
53. Conflict in Ukraine [Electronic resource] // Global Conflict Tracker. – Electronic data. – 12 May 2022. – Mode of access: Internet. – doi: www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-ukraine – Title from the screen (viewed 01.06.2022)
54. Corruption Perceptions Index, Ukraine [Electronic resource] // Transparency International. – Electronic data. –2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://www.transparency.org/en/cpi/2012/index/ukr> – Title from the screen (viewed 26.05.2022).
55. Democracy Index 2021 The China challenge [Electronic resource] // The Economist Intelligence Unit Limited. – Electronic data. –2022. – Mode of access: Internet. – doi: https://www.stockwatch.com.cy/sites/default/files/news-downloads/feb11_2022_eiu-democracy-index-2021.pdf – Title from the screen (viewed 26.05.2022).

56. Democracy Scores [Electronic resource] // Freedom House. – Electronic data. – 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://freedomhouse.org/countries/nations-transit/scores> – Title from the screen (viewed 26.05.2022).
57. Dickinson P. How Ukraine's Orange Revolution shaped twenty-first century geopolitics [Electronic resource] // Atlantic Council's UkraineAlert. – Electronic data. – 22 November 2020. – Mode of access: Internet. – doi: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/how-ukraines-orange-revolution-shaped-twenty-first-century-geopolitics/> – Title from the screen (viewed 25.05.2022).
58. EU's response to the war in Ukraine [Electronic resource] // Eurobarometer. – Electronic data. – May 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2772> – Title from the screen (viewed 30.01.2021).
59. Global Freedom Scores [Electronic resource] // Freedom House. – Electronic data. – 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores> – Title from the screen (viewed 26.05.2022).
60. image (n.) [Electronic resource] // Online Etymology Dictionary . – Electronic data. – Mode of access: Internet. – doi: <https://www.etymonline.com/word/image>
61. Internet Freedom Scores [Electronic resource] // Freedom House. – Electronic data. – 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://freedomhouse.org/countries/freedom-net/scores> – Title from the screen (viewed 26.05.2022).
62. Kirby J., Guyer J. Russia's war in Ukraine, explained [Electronic resource] // Vox. – Electronic data. – 06 March 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://www.vox.com/2022/2/23/22948534/russia-ukraine-war-putin-explosions-invasion-explained> – Title from the screen (viewed 01.06.2022).
63. Kotler, P. Marketing Places / Kotler, P., Haider, D. H., Rein, I.- New York, 1993.
64. Kuenssberg L. Ukraine: Volodymyr Zelensky invokes Winston Churchill as he appeals to MPs [Electronic resource] // BBC.UK . – Electronic data. – 08 March 2022.

- Mode of access: Internet. – doi: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-60667964> – Title from the screen (viewed 01.06.2022).
65. Martin, I.M. Measuring a Multi-Dimensional Construct: Country Image» / Martin, I.M., Eroglu, S. // *Journal of Business Research*, - 1993. - Vol. 28. - pp. 191-210. – 193 p.
66. Michael McFaul. The forth wave of democracy and dictatorship//*World politics*. – 2002. - Vol. 54. - №2.- 212-244.- p. 236.
67. Rothschild N. World looks elsewhere as Ukraine war hits 100 days [Electronic resource] // *Axios*. – Electronic data. – 03 June 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://www.axios.com/2022/06/02/ukraine-russia-war-social-media-interest> – Title from the screen (viewed 01.06.2022).
68. Soldiers, Separatists, Sanctions: A Timeline Of The Russia-Ukraine Crisis [Electronic resource] // *NDTV*. – Electronic data. – 24 February 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://web.archive.org/web/20220225020037/https://www.ndtv.com/world-news/soldiers-separatists-sanctions-a-timeline-of-the-russia-ukraine-crisis-2782377> – Title from the screen (viewed 01.06.2022).
69. Sushko O. The international implications of ukraine’s orange revolution / Oleksandr Sushko // *Program on new approaches to russian security*. – 2004. - p. 1–6.
70. Ukraine emergency [Electronic resource] // *United Nations High Commissioner for Refugees* . – Electronic data. – June 2022. – Mode of access: Internet. – doi: [unrefugees.org/emergencies/ukraine/](https://www.unhcr.org/emergencies/ukraine/) – Title from the screen (viewed 01.06.2022)
71. Ukraine: civilian casualty update 9 June 2022 [Electronic resource] // *The Office of the High Commissioner for Human Rights (UN Human Rights)* . – Electronic data. – 09 June 2022. – Mode of access: Internet. – doi: <https://www.ohchr.org/en/news/2022/06/ukraine-civilian-casualty-update-9-june-2022> – Title from the screen (viewed 09.06.2022)
72. Wilson A. Ukraine decides. [Electronic resource] // *European Council on Foreign Relations*. – Electronic data. – 13 January 2010. Mode of access: Internet. doi: <https://www.ecfr.eu/article/document/2010-01-13-ukraine-decides>

https://ecfr.eu/article/commentary_ukraine_decides/ – Title from the screen (viewed 20.05.2022).

АНОТАЦІЯ

Дипломної роботи

Тема: Вплив повномасштабної російсько-української війни на сприйняття України в країнах Європейського Союзу

Студентка: Гордієнко Олександра Ігорівна

Рік навчання, факультет: Факультет соціальних наук і соціальних технологій, Політологія, 4 курс.

Науковий керівник: Чабанна М.В., Докторка політичних наук, доцентка.

Рецензент: Брик О. М., Ст. викладач каф. психології та педагогіки НаУКМА, магістр психології

Захищена “ ____ ” _____ 200_ р. *(дата не проставляється)*

Короткий зміст роботи: Дипломна робота присвячена образу України в країнах-членах Європейського Союзу. У першому розділі коротко розглянута теоретична основа процесу іміджу та сприйняття України у період з 1991 по 2022 роки. Було проаналізовано чинники формування саме такого сприйняття. У ході роботи виокремлено три основні групи асоціацій щодо іміджу України: великі соціальні події (Помаранчева революція, Революція Гідності, російська агресія), сфера культури і спорту (Євро-2012, А. Шевченко, українська кухня тощо) та загальнофілософські категорії (бідність, боротьба за свободу, корупція, демократизація, нестабільність). У другому розділі ми розглянули повномасштабне вторгнення Росії в Україну, як чинник зміни сприйняття України серед країн ЄС. Об'єднання, активне протистояння, боротьба за свою територію і незалежність відсунули колишні уявлення про Україну. Українці асоціюються здебільшого зі сміливістю, незламністю, демократичними цінностями. Україна є символом свободи, хоробрості, героїчності. Таким чином, у роботі ми виокремили еволюцію сприйняття України серед країн ЄС та вплив повномасштабної війни на образ України.